

บทที่ 2

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อโรคฟันผุของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นงานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศตามลำดับดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้อง

เจดจันทร์ศิริ โชติติติก และวิบูล วิศาลเสสธ (2534) ได้ศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของครูต่อโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ในเรื่องรูปแบบการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือครูผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาทุกคนใน 16 จังหวัดที่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่าง ในการสำรวจทันตสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 3 (2532) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ได้รับกลับคืน 5,016 คน จากประชากรที่เป็นตัวอย่าง 7,769 คน คิดเป็นร้อยละ 64.56

ผลการวิจัยพบว่า ครูเห็นด้วยกับการดำเนินงานโครงการโดยการแต่งตั้งครูคณะทำงาน ไม่เห็นด้วยกับการที่ครูศึกษาคู่มือ (ชุดอบรมด้วยตนเอง) แล้วสามารถดำเนินงานโครงการได้โดยไม่ต้องมีการอบรม กิจกรรมที่มีปัญหาในระดับมากคือการจัดหาแปรงและยาสีฟันราคาถูกให้แก่นักเรียน ปัญหาในระดับน้อยคือการใส่ยาแก้ปวดในรูปฟัน กิจกรรมที่เป็นภาระแก่ครูมากที่สุดคือการส่งตัวนักเรียนที่มีฟันผุไปยังสถานบำบัดทันตกรรม ปัญหาที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินโครงการคือครูขาดความรู้ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการ คือ ควรมีการอบรมครูและให้มีการนิเทศติดตามงานอย่างต่อเนื่องจากทันตบุคลากร

ณัฐพงศ์ อนุวัตรรยรง (2534) ได้ศึกษาเรื่อง " ความรู้ ทักษะคติ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพและดัชนีสภาวะอนามัยในช่องปาก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคติ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพและดัชนีสภาวะอนามัยในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 310 คน ในโรงเรียนโครงการเผ่ากระวังทันตสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดระนอง และศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการเผ่ากระวังทันตสุขภาพของครู 49 คน ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2533

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ ทักษะคติ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพในเกณฑ์ดี และนักเรียนมีความรู้ที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำในเรื่องลักษณะโครงสร้างของฟัน สาเหตุของโรคเหงือกอักเสบและการขึ้นของฟัน ลักษณะโครงสร้างของฟันผุเช่น เรื่องการไปพบทันตแพทย์เวลามีอาการปวดฟัน นักเรียนชอบกินขนมหวาน ลูกอม น้ำอัดลม การแปรงฟันที่ถูกวิธี นักเรียนใช้ฟันกัดปากกา ดินสอ และยังพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) นักเรียนหญิงมีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) นักเรียนที่บิดามีอาชีพรับราชการมีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนที่บิดามีอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) นักเรียนที่บิดามีการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษามีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนที่บิดาที่ไม่ได้เรียนหนังสือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนสูงมีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) สำหรับสภาวะอนามัยในช่องปาก (OHI) พบสภาวะอนามัยในช่องปาก (OHI) ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี เฉลี่ย 1.55 โดยมีคราบอ่อนที่ติดบนตัวฟันเฉลี่ยเกิน 1 ใน 3 ของตัวฟัน นักเรียนที่ชั้นเรียนต่างกันเพศต่างกัน บิดามารดามีอาชีพต่างกัน จำนวนบุตรในครอบครัวต่างกันมีสภาวะอนามัยในช่องปากไม่ต่างกัน นักเรียนที่บิดามีการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา มีสภาวะอนามัยในช่องปากดีกว่านักเรียนที่บิดาไม่ได้เรียนหนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.01$) นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนสูงมีสภาวะอนามัยในช่องปากดีกว่านักเรียนครอบครัวมีรายได้ต่อเดือนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) แหล่งให้ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพแก่นักเรียนมากที่สุด คือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู รายการโทรทัศน์ ตามลำดับ และปัญหาการดำเนินงานของครู พบว่า ครูมีปัญหาในการตรวจฟันซึ่งต้องใช้เวลาตรวจนาน ขาดผู้ประสานงานกับสถานีอนามัย ครูประจำชั้นไม่ยอมตรวจ งานประจำในหน้าที่ของครูมีมาก และเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำไม่สอดคล้องกัน

สุคนธ์ บรมธนรัตน์ และ วารุณี อารีราษฎร์ (2534) ศึกษาภาวะโรคปริทันต์ และการรักษาที่จำเป็นในนักเรียนประถมศึกษาอายุ 12 ปี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินภาวะโรคปริทันต์และการรักษาที่จำเป็นโดยใช้ดัชนี CPITN ในเด็กนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร อายุ 12 ปี ด้านดัชนี CPITN จำนวน 720 คน (หญิง 356 คน ชาย 364 คน) เป็นนักเรียนในเขตรอบนอก 412 คน และเป็นนักเรียนในเขตรอบใน 308 คน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นโรคปริทันต์ร้อยละ 100 โดยร้อยละ 92.5 มีภาวะโรคปริทันต์สูงสุดที่ระดับ 2 (มีหินน้ำลาย) ร้อยละ 6.53 มีภาวะโรคปริทันต์สูงสุดที่ระดับ 1 (มีเลือดออก) ร้อยละ 0.97 มีภาวะโรคปริทันต์สูงสุดที่ระดับ 3 (ร่องลึกปริทันต์ลึก 4-5 มม.) และไม่พบโรคปริทันต์สูงสุดที่ระดับ 4 (ร่องลึกปริทันต์ลึกมากกว่า 6 มม.) ในนักเรียนทุกคน เมื่อเปรียบเทียบการเกิดโรคปริทันต์ ระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชายพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ทุกภาวะโรคปริทันต์ แต่เมื่อเปรียบเทียบการเกิด โรคปริทันต์ระหว่างนักเรียนที่อยู่ในเขตเป็นพื้นที่รอบนอกและเขตพื้นที่รอบใน พบว่านักเรียนในเขต พื้นที่รอบนอกมีภาวะโรคปริทันต์ระดับ 3 มากกว่านักเรียนในเขตพื้นที่รอบใน ($P < .05$) ส่วนความจำเป็นเกี่ยวกับการรักษาโรคปริทันต์ พบว่านักเรียนทั้งหมดต้องได้รับการแนะนำการรักษาอนามัยช่องปากและร้อยละ 93.44 จำเป็นต้องได้รับการขูดหินน้ำลาย

พิสมร ดินทุกะสิริและคณะ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง “ ความชุกของโรคฟันผุในเด็กนักเรียนอายุ 6-14 ปี หลังการปรับระดับฟลูออไรด์ในน้ำประปาชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของโรคฟันผุในเด็กนักเรียนอายุ 6-14 ปี หลังการปรับระดับฟลูออไรด์ในน้ำประปาชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการวิจัยพบว่า ค่าของฟันผุ ถอน อุดนับเป็นด้าน (DMFS) ในฟันแท้ของเด็กในท้องถิ่นที่ใช้น้ำประปาปรับระดับฟลูออไรด์เท่ากับ 2.05 ด้านต่อคนซึ่งน้อยกว่าค่าฟันผุ ถอน อุดของเด็กในกลุ่มเปรียบเทียบซึ่งอยู่นอกเขตประปามีค่าเท่ากับ 2.25 ด้านต่อคน เด็กที่ได้รับฟลูออไรด์จะมีอัตราฟันผุลดลง เท่ากับ 33.22% มีอัตราการปลอดจากโรคฟันผุ เท่ากับ 54.34% ขณะที่อัตราการปลอดจากโรคฟันผุในเด็กกลุ่มเปรียบเทียบ มีค่าเท่ากับ 36.87% และอัตราการผุด้านประชิดในเด็กกลุ่มทดลองน้อยกว่าเด็กในกลุ่มเปรียบเทียบอย่างเห็นได้ชัด

เลอพงษ์ ศาสตราธิต (2535) ได้ศึกษาเรื่อง " ความสัมพันธ์ระหว่างฟลูออไรด์กับสภาวะฟันตกกระและโรคฟันผุในเด็กนักเรียน จังหวัดเพชรบุรี " มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างฟลูออไรด์กับสภาวะฟันตกกระและโรคฟันผุในเด็กนักเรียน จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัยพบว่า ระดับฟลูออไรด์ในน้ำดื่มที่สูงกว่า 2 ส่วนในล้านส่วนจะมีปัญหาฟันตกกระของชุมชนมีค่าสูงกว่า 0.6 ตามคำจำกัดความของ Dean ซึ่งผลของการศึกษานี้ต่างกับผลของการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งรายงานไว้ว่า ปริมาณฟลูออไรด์ในน้ำดื่มที่พอเหมาะน่าจะอยู่ในระดับ 5 ส่วนในล้านส่วน ในขณะที่ข้อกำหนดขององค์การอนามัยโลกสำหรับภูมิภาคในระดับเดียวกันกับประเทศไทยได้ระบุให้ปริมาณฟลูออไรด์ในน้ำดื่มที่พอเหมาะอยู่ในระดับ 7 ส่วนในล้านส่วนจึงเป็นที่น่าสังเกตว่าผลของการศึกษาในจังหวัดเพชรบุรีนี้นักเรียนน่าจะได้รับฟลูออไรด์เข้าสู่ร่างกายจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากแหล่งน้ำซึ่งเป็นที่น่าสนใจที่จะได้ศึกษาแหล่งของฟลูออไรด์ในอากาศและสิ่งแวดล้อมที่อาจทำให้ตัวเพิ่มการรับฟลูออไรด์เข้าสู่ร่างกายในชุมชนนี้เพิ่มขึ้นได้

สร้อยศิริ ทวีบุญรณ์ และบุญนิตย์ ทวีบุญรณ์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " ผลของเครื่องตีหมหลายชนิดต่อการกัดกร่อนผิวเคลือบฟัน " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของเครื่องตีหมหลายชนิดต่อการกัดกร่อนผิวเคลือบฟัน โดยการแช่ชิ้นฟันในเครื่องตี 5 ชนิด คือ ใ้ค้ก ไค้ค้ก ไค้ค้ก สไปร์ท์ น้ำส้ม และน้ำสับปะรด ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณแคลเซียมที่ถูกสลายออกมาจากผิวเคลือบฟันมีค่า 0.67 – 1.73 ไมโครกรัมต่อตารางมิลลิเมตร เมื่อเวลาผ่านไป 5 นาที และเพิ่มขึ้นเป็น 1.03 – 2.35 ไมโครกรัมต่อตารางมิลลิเมตร และ 1.13 – 2.82 ไมโครกรัมต่อตารางมิลลิเมตร เมื่อเวลาผ่านไป 10 และ 15 นาที ตามลำดับ เครื่องตีแต่ละชนิดทำให้เกิดการสึกกร่อนของผิวเคลือบฟันได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เครื่องตีประเภทน้ำผลไม้ทำให้เกิดการสึกกร่อนของผิวเคลือบฟันได้มากกว่าเครื่องตีประเภทน้ำอัดลม ไค้ค้กเป็นเครื่องตีที่ทำให้เกิดการสึกกร่อนของผิวเคลือบฟันได้น้อยที่สุด

กรมอนามัย กองทันตสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข (2537) ได้สำรวจสภาวะทันตสุขภาพและพฤติกรรมทันตสุขภาพของประชาชนในระดับประเทศ พบว่า โรคฟันผุในกลุ่มอายุ 6 ขวบสูงถึงร้อยละ 85.3 กลุ่มอายุ 12 ปี ร้อยละ 53.9 พฤติกรรมการบริโภคขนมและอาหารว่างสูงถึงร้อยละ 70 ของประชาชนไทย

ปิยะดา ประเสริฐสม (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การจำแนกกลุ่มเสี่ยงต่อโรคฟันผุ ในเด็กอายุ 11 - 12 ปี เขตกรุงเทพมหานคร " เป็นการศึกษาแบบตัดขวางในเด็กประถมศึกษา อายุ 11 - 12 ปี จำนวน 411 คน ในโรงเรียนเอกชน และโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคมทางพฤติกรรมอนามัย และทางคลินิกกับสภาวะโรคฟันผุและคัดแยกกลุ่มเสี่ยงต่อโรคฟันผุ โดยการตรวจสอบสภาวะโรคฟันผุ และใช้แบบสอบถาม ผู้ปกครอง

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรเกี่ยวกับความรุนแรงของโรคฟันผุ และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับสภาวะโรคฟันผุ ($P < 0.05$) โดยตัวแปรทั้งสองนี้สามารถจำแนกกลุ่มเสี่ยงได้ถูกต้องถึงร้อยละ 74

กรกมล หลักศิลา (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " การสำรวจพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานครอายุ 12 ปี เขตราชเทวี " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานครอายุ 12 ปี เขตราชเทวี จำนวน 206 คน เป็นนักเรียนชาย 90 คน และนักเรียนหญิง 116 คน ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติต่อสุขภาพช่องปาก โดยวัดทัศนคติชนิดมี 3 ตัวเลือกระดับคะแนน 1 2 และ 3

ผลการวิจัยพบว่า เด็กนักเรียนกลุ่มนี้มีคะแนนทัศนคติบวกต่อสุขภาพในช่องปากเฉลี่ย 2.67 มีความรู้ทันตสุขภาพดีเฉลี่ย 8.42 คะแนน จาก 10 คะแนน นักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อสุขภาพในช่องปากและความรู้ทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ($P < 0.05$) ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด ต่อซี่ มีค่าเท่ากับ -0.44, -0.25 และ -0.34 ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ($P < 0.05$) สำหรับการดูแลสุขภาพในช่องปากของนักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

จันทร์ทิพย์ คนชื้อ (2538) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง " การศึกษาปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูอนามัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพและเพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัด

ดำเนินงานโครงการส่งเสริมทัศนศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ ตามตัวแปรเขตที่ตั้งของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 450 คน โดยแบ่งครูในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล 200 คน และครูในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล 250 คน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและเก็บข้อมูลโดยส่งทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 420 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.33 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ มีชฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า "ที" (t - test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทัศนศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในภาคใต้ มีปัญหาในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีปัญหาในระดับมาก ในเรื่อง 1) โรงเรียนขาดสื่อที่ใช้ประกอบในการสอนทัศนศึกษา 2) โรงเรียนขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบหรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนเกี่ยวกับทัศนศึกษา 3) โรงเรียนขาดอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเสี่ยงตามสายในการให้ทัศนศึกษา 4) ครูไม่ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรทางทัศนศึกษาธรรมชาติมาให้ความรู้เป็นพิเศษแก่นักเรียน 5) ครูไม่ได้ดำเนินการจัดให้นักเรียนประกวดการเขียนเรียงความเรื่องโรคในช่องปาก การประกวดคำขวัญและการทำปัญหาทัศนศึกษา 6) ครูประจำชั้นไม่ได้จัดให้นักเรียนแปร่งฟัน โดยแบ่งตามกลุ่มปัญหาในช่องปาก 7) อาสาสมัครนักเรียนหรือผู้นำนักเรียนขาดการติดตามตรวจความสะอาดหลังแปร่งฟัน 8) โรงเรียนขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการจัดตั้งกองทุนยาสีฟัน แปร่งสีฟัน 9) ครูไม่ได้เก็บตัวอย่างน้ำจากแหล่งน้ำที่นักเรียนดื่มในโรงเรียนให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อตรวจหาปริมาณฟลูออไรด์

2. การเปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินงานโครงการส่งเสริมทัศนศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล กับโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล พบว่าโดยส่วนรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล มีปัญหามากกว่ากับโรงเรียนในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 เฉพาะในด้านการสอนทันตสุขศึกษาและการเผยแพร่ทันตสุขศึกษา และด้านการบำบัดเบื้องต้นและการส่งต่อ

ประธาน ไทยมี (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ พฤติกรรมทันตสุขภาพและภาวะสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมทันตสุขภาพและภาวะสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนส่วนใหญ่ใหญ่มีภาวะสุขภาพช่องปากปกติ และนักเรียนส่วนน้อยมีภาวะสุขภาพช่องปากไม่ปกติ จำแนกได้ คือ มีหินปูน มีแผ่นคราบฟันและเหงือกไม่ปกติ

2. พฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียน พบว่า

2.1 นักเรียนมีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับพอใช้ นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความรู้ด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนมีเจตคติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดี นักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีเจตคติด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2.3 นักเรียนมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับดี นักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย มีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความรู้กับเจตคติด้านทันตสุขภาพ และเจตคติกับการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับทางบวกในระดับปานกลาง ความรู้กับการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมาก ทั้งนี้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่

4. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางทันตสุขภาพ กับภาวะสุขภาพช่องปากของนักเรียน โดยส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เว้นแต่การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพช่องปากด้านเหงือก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การเปรียบเทียบพฤติกรรมทันตสุขภาพช่องปาก จำแนกตามตัวแปรเพศของนักเรียน อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ของผู้ปกครอง พบว่า

5.1 พฤติกรรมทันตสุขภาพและภาวะสุขภาพช่องปากของนักเรียนหญิงมีค่าเฉลี่ยดีกว่านักเรียนชาย

5.2 นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้สูง จะมีความรู้และเจตคติด้านทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่ำ

5.3 นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรรม จะมีแผ่นคราบฟันและหินปูนสูงกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างทั่วไป

ศิริลักษณ์ เกิดลาภ (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ความรู้ ความพึงพอใจและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความพึงพอใจ และปัญหาอุปสรรคของครูในการปฏิบัติงานโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ซึ่งได้ศึกษาจากครูคณะทำงานที่ปฏิบัติงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จากโรงเรียน 36 แห่ง ๆ ละ 3 คน รวมทั้งหมด 108 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 79.6 เคยผ่านการอบรมงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพ ร้อยละ 75 ระยะเวลารับราชการของครูส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 11 - 20 ปี ร้อยละ 76.8 ครูมีความรู้ในการปฏิบัติงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62 ส่วนระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.9 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน ($P = .527$) ความรู้ในการปฏิบัติงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพของครูที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรมแตกต่างกัน ($P = .005$) แต่ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ($P = .794$) ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาของครูและเจ้าหน้าที่

สาธารณสุข พบว่า ปัญหาสำคัญคือ ขาดสิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติงาน เครื่องมือชุดตรวจฟันมีไม่เพียงพอ ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลสุขภาพในช่องปากของนักเรียน

สุดา ปราชญ์นคร (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานโครงการเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนของครูประถมศึกษา อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ ทักษะ ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานโครงการเฝ้าระวังและส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนของครูประถมศึกษา จำนวน 208 คน อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ผลการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.2 เพศชาย ร้อยละ 43.8 อายุเฉลี่ย 38 ปี (± 6 ปี) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนนี้โดยเฉลี่ย 8 ปี (± 6 ปี) ความรู้ของครูส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 6.88 ครูขาดความรู้ในเรื่องสาเหตุและปัจจัยร่วมที่ทำให้เกิดโรคฟันผุ ร้อยละ 55.8 และการตรวจโรคฟันผุในเด็กนักเรียน ร้อยละ 48.1 ทักษะของครูส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 60.3 ครูมีทัศนคติไม่ถูกต้อง โดยเชื่อว่าการแปรงฟันสามารถป้องกันฟันผุได้ 100 % โดยเฉลี่ยจะตอบว่าเห็นด้วย ครูส่วนใหญ่ได้รับปัจจัยสนับสนุนในการปฏิบัติงานตามโครงการนี้ เช่น ได้รับการอบรมร้อยละ 76.4 ได้รับคู่มือในการปฏิบัติงานและมีความเห็นว่าคุณมือนี้มีความเหมาะสม ร้อยละ 95.2 ได้รับเครื่องมืออุปกรณ์ในการตรวจฟันเด็กเพียงพอ ร้อยละ 62 ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการนี้มีประโยชน์ต่อตัวครูเองและงานที่ปฏิบัติอยู่ร้อยละ 97.1 ครูส่วนใหญ่เห็นสมควรจัดกิจกรรมทางทันตสาธารณสุข เช่นโครงการอาหารกลางวัน ร้อยละ 86.1 จัดตั้งกองทุนยาสีฟัน ร้อยละ 67.8 จัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ร้อยละ 87 และการสอนทันตสุขภาพในโรงเรียน ร้อยละ 90.4 ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของครู พบว่า ส่วนใหญ่ครูมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในโรงเรียน ปัญหาไม่อยากทำงานในโครงการนี้ เพราะเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่รับผิดชอบ ปัญหาการตรวจฟันเด็กนักเรียน เพราะขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์

สมพร ทองธวัช (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " ปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาปัญหาและเปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นครูอนามัย ผู้รับผิดชอบการดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 400 คน แบ่งเป็นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ 86 คน ครูในโรงเรียนขนาดกลาง 190 คน และครูในโรงเรียนขนาดเล็ก 124 คน โดยได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 361 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.25

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับ 1) โรงเรียนขาดการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานจากศึกษานิเทศก์ และทันตบุคลากรระดับจังหวัด 2) โรงเรียนขาดงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการบริหารจัดการกองทุนแปรงสีฟัน ยาสีฟัน 3) โรงเรียนไม่มีสื่อหรือศูนย์การสอนทันตสุขภาพ 4) นักเรียนไม่มีหนังสืออ่านประกอบหรืออ่านเพิ่มเติมเพื่อศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเกี่ยวกับโรคในช่องปาก 5) นักเรียนไม่มีแปรงสีฟันถ้วยน้ำเป็นของตนเอง และ 6) ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดดำเนินการโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาระหว่างโรงเรียนขนาดต่างๆ พบว่า มีปัญหาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก

จารุวรรณ ตันกรานันท์ และ ปิยวัฒน์ พันธุ์โกศล (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง " ความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะฟันผุกับพฤติกรรมกรบริโภคอาหารว่าง และการดูแลอนามัยในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร " โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะฟันผุกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารว่าง และการดูแลอนามัยในช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า มีอัตราชุกของโรคฟันผุร้อยละ 82.9 ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด เป็นที่ \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean DMFT \pm SD) = 2.84 \pm 2.21 จำนวนเงินที่ใช้ซื้ออาหารว่าง มีความสัมพันธ์โดยตรงกับจำนวนเงินที่นักเรียนได้รับมาโรงเรียน และความถี่ของการบริโภคอาหารว่าง ($r = 0.5730, 0.1629$ ที่ $p < 0.01$ ตามลำดับ) ค่าฟันผุ ถอน อุดเป็นด้าน มีความสัมพันธ์โดยตรงกับจำนวนเงินที่ได้รับมาโรงเรียนและจำนวนเงินที่ใช้ซื้ออาหารว่าง ($r = 0.0919, 0.00766$ ที่ $p < .05$ ตามลำดับ) คะแนนการแปรงฟันมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความถี่ของการบริโภคอาหารว่างและ จำนวนเงินที่ใช้ซื้ออาหารว่าง ($r = 0.1036, - 0.0918$ ที่ $p < .05$ ตามลำดับ) เมื่อจำนวนนักเรียนตามกลุ่มการแปรงฟัน และความถี่ของการบริโภคอาหารว่าง พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีคะแนนการแปรงฟันต่ำที่สุดและความถี่ของการบริโภคอาหารว่างสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด สูงที่สุด (Mean DMFS = 6.18) ในขณะที่นักเรียนกลุ่มที่มีคะแนนการแปรงฟันสูงที่สุดและความถี่ของการบริโภคอาหารว่างต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุดต่ำที่สุด (Mean DMFS = 3.50) แสดงว่าเด็ก นักเรียนที่มีความถี่ของการบริโภคอาหารว่างสูง และคะแนนแปรงฟันต่ำ มีแนวโน้มของการเป็นโรคฟันผุสูงกว่าเด็กนักเรียนที่มีความถี่ของการบริโภคอาหารว่างต่ำและคะแนนการแปรงฟันสูง

เพชรรา สิทธิพจน์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง " ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโรคฟันผุกับพฤติกรรมการดูแลทางทันตสุขภาพ ในเด็กนักเรียนประถมศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโรคฟันผุกับพฤติกรรมการดูแลทางทันตสุขภาพ ในเด็กนักเรียนประถมศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ พ.ศ. 2539 จำนวน 333 คน โดยการตรวจสอบสภาพฟันร่วมกับการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการดูแลทางทันตสุขภาพ

ผลการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนร้อยละ 71.50 เป็นโรคฟันผุ โดยมีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด 1.96 ซึ่งต่อคน สำหรับความรู้ทางทันตสุขภาพของนักเรียนร้อยละ 68.20 ได้คะแนนอยู่

ในระดับปานกลาง นักเรียนตอบคำถามที่ว่าอาหารชนิดใดทำให้เกิดโรคฟันผุได้มากที่สุด ตอบได้ถูกต้องถึงร้อยละ 98.20 ส่วนพฤติกรรมการดูแลทางทันตสุขภาพ พบว่า ร้อยละ 68.20 มีคำแนะนำการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ปานกลางและนักเรียนแปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้าทุกวันร้อยละ 93.10 และแปรงฟันก่อนนอนทุกวันและบางวันใกล้เคียงกันคือร้อยละ 46.20 และร้อยละ 46.80 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการรับประทานอาหารว่างพบว่านักเรียนร้อยละ 38.10 ชอบรับประทานขนมบรรจุถุงทุกวัน เมื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพกับภาวะโรคฟันผุพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

สุขุม ธีรติลก และคณะ (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ผลของฟลูออไรด์ในกรดต่อการละลายของผิวเคลือบฟัน " มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปริมาณฟลูออไรด์ที่เหมาะสมในกรดต่อการยับยั้งการละลายแร่ธาตุของผิวฟัน โดยใช้ผิวเคลือบฟันของฟันวัวที่ตัดให้ได้ขนาด 1 ตร.ซม. แบ่งเป็นชุด ๆ ละ 3 ชิ้น นำไปแช่ในสารละลายบัฟเฟอร์กรดน้ำส้มที่มีพีเอช 4.5, 20 มิลลิลิตร ผสมด้วยฟลูออไรด์เข้มข้น 0.00, 0.5, 1.0, 10.0 และ 20.0 ส่วนในล้านส่วน ตามลำดับ เป็นเวลานาน 24 ชั่วโมง โดยไม่มีการเปลี่ยนสารละลายบัฟเฟอร์กรดน้ำส้มตลอดเวลา การทดลอง หลังจากทำปฏิกริยานาน 24 ชั่วโมง เก็บตัวอย่างของสารละลายบัฟเฟอร์แต่ละชุดครั้งละ 50 ไมโครลิตร เพื่อวิเคราะห์หาปริมาณแคลเซียมและฟอสเฟตไอออนที่ถูกละลายออกมาจากผิวเคลือบฟัน และวัดการเปลี่ยนแปลงความเป็นกรด - ด่างของสารละลายบัฟเฟอร์นี้ด้วย

ผลการทดลองพบว่า ฟลูออไรด์ที่มีอยู่ในสารละลายบัฟเฟอร์กรดน้ำส้มจะช่วยยับยั้งและลดการทำลายของแร่ธาตุจากผิวเคลือบฟันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) และฟลูออไรด์ที่มีความเข้มข้นมากขึ้นในภาวะที่เป็นกรด ก็สามารถยับยั้งการละลายของแร่ธาตุจากผิวเคลือบฟันได้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) และเมื่อมีความเข้มข้นของฟลูออไรด์เพิ่มมากขึ้นเป็น 10.0 และ 20.0 ส่วนในล้านส่วน การยับยั้งการละลายของแร่ธาตุจากผิวเคลือบฟันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$) ดังนั้นจากการศึกษาคั้งนี้อาจสรุปได้ว่าความเข้มข้นของฟลูออไรด์ 10 ส่วนในล้านส่วนจะเป็นความเข้มข้นของฟลูออไรด์ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเพียงพอที่จะช่วยลดการละลายแร่ธาตุจาก

ผิวเคลือบฟันซึ่งเป็นแนวทางในการนำฟลูออไรด์มาประยุกต์ใช้ในการป้องกันโรคฟันในช่องปากต่อไป

สุดารัตน์ สุขเจริญ (2539) ได้ทำวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง " ความรู้ ทักษะคติ และการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคติ และการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ตามตัวแปรเพศ และขนาดของโรงเรียน ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา 16 โรงเรียน จำนวน 450 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 226 คน นักเรียนหญิง 224 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ตามขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 450 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ มีชลิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า " ที " (t - test) ค่า " เอฟ " (F - test) และทดสอบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร มีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักเรียนมีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับต้องปรับปรุงเช่น ในข้อการแปรงฟันที่สามารถป้องกันฟันผุได้ดีที่สุด และอายุการขึ้นของฟัน นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความรู้ด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความรู้ด้านทันตสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร มีทักษะคติด้านทันตสุขภาพอยู่

ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่านักเรียนมีความรู้ด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับต้องปรับปรุง เช่น ในข้อเมื่ออายุมากขึ้นหรือวัยชรา ฟันก็จะหลุดไปตามธรรมชาติ และสาเหตุการเกิดโรคฟันผุ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีทัศนคติด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีทัศนคติด้านทันตสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับต้องปรับปรุง เช่นในข้อการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน และการใช้ไหมขัดฟัน นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สายสุนีย์ สารวานางกูร และดนยา ธนะอุดม (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 กรณีศึกษาโรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-6 ศึกษาระดับพฤติกรรมการดูแลตนเองของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยรวมและกิจกรรมรายด้าน ได้แก่ ด้านการรับประทานอาหาร ออกกำลังกาย การพักผ่อนนอนหลับ การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย การดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย การดูแลสุขภาพจิตของตนเอง การป้องกันโรคและอุบัติเหตุต่าง ๆ และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 คือ ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา ลำดับการเป็นบุตร จำนวนพี่น้อง จำนวนสมาชิกในครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา และบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ลักษณะพื้นฐานของบิดามารดาของ เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวม ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 ราย โดยวิธีการสัมภาษณ์เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ถึงวันที่ 26 ธันวาคม 2540 รวมเวลาทั้งสิ้น 3 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ลักษณะ พื้นฐานส่วนบุคคลของเด็กนักเรียน

ชั้นประถมศึกษา และแบบวัดพฤติกรรมการดูแลตนเองของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบ Chi-Square (χ^2 - test)

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาสุขภาพที่พบมากที่สุดในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาคือโรคหวัด ท้องเสีย และโรคฟัน พบร้อยละ 77.6, 56.4 และ 46.8 ตามลำดับ สำหรับในเรื่องอุบัติเหตุ ร้อยละ 26.8 พบว่าอุบัติเหตุส่วนใหญ่เกิดจากรถชน รถเฉี่ยวและรถล้ม ในเรื่องบริโภคนิสัย พบว่า เด็กนักเรียนร้อยละ 66.2 รับประทานอาหารเข้าก่อนมาโรงเรียน อีกร้อยละ 32.8 ไม่ได้รับประทานอาหารเข้าก่อนมาโรงเรียน ขณะที่เด็กชอบซื้อรับประทาน ร้อยละ 70.4 คือ ขนมกรุบกรอบเป็นถุง ๆ รองลงมาคือ ช็อกโกแลต ทอฟฟี่ ร้อยละ 57.2 และ 51.2 ตามลำดับ สำหรับพฤติกรรมการดูแลตนเอง 8 ด้าน ของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยภาพรวมพบว่าร้อยละ 65.6 มีพฤติกรรมการดูแลตนเองในระดับปานกลาง และเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมดูแลตนเองในระดับที่ดีและไม่ดีมีเท่ากัน คือ ร้อยละ 17.2 สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองได้แก่ อายุของเด็กนักเรียน ระดับชั้นเรียน จำนวนสมาชิกในครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดาและระดับการศึกษาของบิดามารดา

กัลยา บุตรศรี (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " พฤติกรรมในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ของครูอนามัยและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในเขตอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา ของครูอนามัยและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในเขตอำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ซึ่งได้ศึกษาจากครูอนามัยที่ปฏิบัติงานทันตสาธารณสุขในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 14 คน

ผลการศึกษาพบว่า ครูอนามัยทั้งหมดมีความรู้เกี่ยวกับโรคที่ต้องเฝ้าระวังทันตสุขภาพและความจำเป็นที่ต้องมีโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียน แต่ยังขาดความรู้และทักษะในการตรวจฟันและเหียงอก ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทั้งหมดทราบว่า แนวคิดในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียน เป็นกลวิธีสาธารณสุขมูลฐานที่มุ่งเน้นชุมชนช่วยตนเอง และทราบถึงความจำเป็นที่ต้องมีโครงการเฝ้าระวังทันตสุขภาพ แต่ส่วนน้อยที่ไม่ทราบบทบาทของตนเองในงานนี้ และขาดความรู้ ทักษะในการตรวจฟันและเหียงอก ส่วนทัศนคติของครูอนามัยทั้งหมดไม่เห็นด้วยว่างานเฝ้าระวังทันตสุขภาพเป็นงานที่มีความสำคัญ และเจ้าหน้าที่

สาธารณสุขทั้งหมดเห็นด้วยที่กำหนดให้นักเรียนประถมศึกษาเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในงาน
 ใฝ่ระวังทันตสุขภาพ ในด้านปฏิบัติครูอนามัยทั้งหมดช่วยคุณคณทำงานรวบรวมรายงาน
 การบันทึกสุขภาพในช่องปากนักเรียน (ทส.002) ได้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนใหญ่ไม่เคยหรือเคย
 เป็นบางครั้ง ในการนำปัญหาเรื่องทันตสุขภาพของนักเรียนจากผลการใฝ่ระวังเข้าร่วมประชุมกับ
 คณะครูและผู้ปกครอง ระหว่างครูอนามัยและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความรู้และการปฏิบัติ
 เกี่ยวกับการดำเนินงานใฝ่ระวังทันตสุขภาพ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % แต่มีทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานใฝ่ระวังทันตสุขภาพ
 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

โกวิท ทุมสุวรรณ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " การศึกษาความรู้ พฤติกรรม
 และปัญหาอุปสรรคของครูในการดำเนินงานใฝ่ระวังทันตสุขภาพของนักเรียน เขตอำเภออ่าวลึก
 จังหวัดกระบี่ " มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงความรู้ พฤติกรรม และการดำเนินงานกิจกรรม
 ในการใฝ่ระวังทันตสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับ
 ครูประจำชั้น ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ จำนวน 226 คน

ผลการศึกษาพบว่า ครูประจำชั้นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30 – 35 ปี
 อายุเฉลี่ย 41 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 74.8 มีอายุราชการเฉลี่ย 17 ปี
 ด้านความรู้พบว่า ครูมีความรู้ในเรื่องคุณสมบัติของฟลูออไรด์มากที่สุด ร้อยละ 96.0 รองลงมา
 มีความรู้เรื่องโรคปริทันต์ ร้อยละ 93.4 และครูมีความรู้น้อยที่สุดเรื่องการตรวจโรคฟันผุในนักเรียน
 คิดเป็นร้อยละ 34.1 และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของครู พบว่า ครูขาดความชำนาญและ
 ประสบการณ์ในการตรวจฟัน มีปัญหาในเรื่องการประสานงานล่าช้า และขาดความร่วมมือจาก
 ผู้ปกครอง ครูไม่เข้าใจการลงรายงาน แบบรายงานเล็กเกินไป และครูไม่ชอบทำงานนี้

ธนวัต ทองชุม (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติและ
 ปัญหาอุปสรรคของครูในการดำเนินงานใฝ่ระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอ
 ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา " มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติและปัญหา

อุปสรรคของครูในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา จำนวน 210 คน

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ของครูในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 55.24 ทักษะของครูในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 67.62 การปฏิบัติของครูในการดำเนินงานเฝ้าระวังทันตสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.04 ส่วนปัญหาและอุปสรรคของครูพบว่า ครูอนามัยและครูประจำชั้นส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องการตรวจโรคฟันผุถึง ร้อยละ 84.29 ขาดความรู้เรื่องชุดอุปกรณ์ตรวจฟัน ร้อยละ 68.57 ขาดความรู้ในการแยกปัญหาฟันผุในระดับต่าง ๆ ร้อยละ 63.8 ด้านทัศนคติของครูยังมีทัศนคติในเรื่องการตรวจสุขภาพในช่องปากนักเรียน ว่าไม่ใช่หน้าที่ของครูอนามัยและครูประจำชั้น ร้อยละ 66.2 ทำให้ครูเสียเวลาในการสอนหนังสือ ร้อยละ 45.2 ด้านการปฏิบัติในกิจกรรมพบว่า ครูไม่ได้ให้คำแนะนำและให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับปัญหาทันตสุขภาพ ร้อยละ 55.2 ครูไม่ได้ให้นักเรียนอมน้ำยาฟลูออไรด์ ร้อยละ 53.8 และครูไม่ได้มีการบันทึกลงในบัตรสุขภาพนักเรียน ร้อยละ 51.4

สุภาพ บันโนปกรณ์ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในเขตเทศบาลอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาโรคฟันผุ ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ และศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในเขตเทศบาลอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสำรวจทันตสุขภาพ 1 ชุด แบบสอบถามเพื่อวัดความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ 1 ชุด สถิติที่ใช้ในการศึกษาคือ Chi – square test

ผลการศึกษา พบว่า เป็นนักเรียนเพศชาย 73 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 เพศหญิง 77 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 บิดาส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างร้อยละ 38.6 มารดาส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาร้อยละ 36.0 การศึกษาของบิดาและมารดา ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 คิดเป็น

ร้อยละ 71.3 และ 72.7 ตามลำดับ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ร้อยละ 87.3 จำนวนพี่น้องในครอบครัวส่วนใหญ่ มี 3 – 4 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 นักเรียนมีฟันผุ ถอน อุด รวมกันร้อยละ 34.7 ค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด 1.85 ซึ่งต่อคน ส่วนระดับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.7, 71.3 และ 65.3 ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะทันตสุขภาพกับปัจจัยต่าง ๆ พบว่าเพศ มีความสัมพันธ์กับปัญหาโรคฟันผุของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ($p = 0.0079$) การศึกษาของบิดามารดา ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของ นักเรียนไม่มีความสัมพันธ์ต่อปัญหาโรคฟันผุ

จุฑารัตน์ กมลรัตน์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ตำบลสองชั้น อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างของฟัน ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพ และปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกระสัง ตำบลสองชั้น อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทำการศึกษาโดยสุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีภาวะฟันผุ และฟันปกติ กลุ่มละ 53 คน รวม 106 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Epi Info version 6

ผลการศึกษาด้านโครงสร้างของฟัน พบว่า นักเรียนที่มีภาวะฟันผุและฟันปกติมีฟันเรียงกันเป็นระเบียบร้อยละ 41.5 และ 43.4 ตามลำดับ โดยโครงสร้างของฟันไม่มีผลต่อภาวะฟันผุ ($OR = 1.08, 0.47 < OR < 2.51$) ความรู้ด้านทันตสุขภาพพบว่ามีความรู้เฉลี่ย 10.0 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 71.4 ของคะแนนเต็ม โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนที่มีภาวะฟันผุต่ำกว่านักเรียนที่มีฟันปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($p = 0.0098$) ทักษะคิดด้านทันตสุขภาพพบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 38.9 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 64.8 ของคะแนนเต็ม โดยค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะคิดด้านทันตสุขภาพของนักเรียนที่มีภาวะฟันผุและนักเรียนที่มีฟันปกติไม่ แตกต่างกันในทางสถิติที่ ($p = 0.0789$) การปฏิบัติด้านทันตสุขภาพพบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 34.4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.32 ของคะแนนเต็ม

โดยค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติด้านทันตสุขภาพของนักเรียนที่มีภาวะฟันผุต่ำกว่านักเรียนที่มีฟันปกตಿಯังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($p = 0.0023$) ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อภาวะฟันผุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้แก่ การไม่เคยแปรงฟันหลังตื่นนอนตอนเช้า ($OR = 2.89, 1.19 < OR < 7.11$) การไม่รับการตรวจสุขภาพจากครู ($OR = 6.30, 1.79 < OR < 24.27$) การไม่ชอบกินอาหารจำพวกผัก ($OR = 2.83, 1.03 < OR < 7.16$) การไม่ชอบกินอาหารจำพวกผลไม้ ($OR = 6.81, 2.14 < OR < 23.12$) การใช้เวลาแปรงฟันน้อยกว่า 2 – 5 นาที ($OR = 3.41, 1.23 < OR < 9.69$) และการไม่เคยรับการตรวจจากเจ้าหน้าที่ ($OR = 3.83, 1.53 < OR < 9.70$)

บาทย์น ปิ่นทอง (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ตำบลเขาดิน อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ” มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ตำบลเขาดิน อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 180 คน

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.8 และพบว่านักเรียนยังขาดความรู้เรื่องประโยชน์ของการแปรงฟันด้วยตนเอง สาเหตุของโรคฟันผุ หน้าที่ของฟัน วิธีการตรวจฟันด้วยตนเอง ด้านทักษะคิดพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะคิดเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 72.2 และยังมีทักษะคิดที่ไม่ถูกต้องเรื่องโรคฟันผุเกิดจากแมงกินฟัน การบ้วนปากหลังอาหารช่วยให้ฟันสะอาดได้ถ้ายังแปรงฟันไม่ได้ การปล่อยให้ฟันผุโดยไม่รักษาจะทำให้เกิดโรคอื่นได้ ส่วนการปฏิบัติพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 66.7 และพบว่านักเรียนมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเรื่อง การดื่มน้ำอัดลม รับประทานขนมหวาน อาหารจุบจิบ วิธีตรวจฟันด้วยตนเอง ไม่ได้รับบริการตรวจฟันจากหมอฟันปีละ 2 ครั้ง ที่บ้านไม่แปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ความรู้กับทักษะคิดเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพมี

ความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะคิดกับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแล
ทันตสุขภาพมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ .05

ประทีป เดชดวงจันทร์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่าง
พฤติกรรมทันตสุขภาพกับปัญหาทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ตำบลค้อล
ต้นหยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
พฤติกรรมทันตสุขภาพกับปัญหาทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ตำบลค้อล
ต้นหยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี จำนวน 188 คน โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามใน
การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ chi - square

ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในตำบลค้อลต้นหยง มีปัญหา
โรคเหงือกอักเสบ ระดับ ข คง และ จ ร้อยละ 11.2 18.0 3.7 และ 16.0 ตามลำดับ และฟันแท้ผุ
ร้อยละ 42.0 และเมื่อพิจารณาตามความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
5 – 6 ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และมีความรู้ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงสร้างของฟัน
ส่วนที่แข็งที่สุด ร้อยละ 89.4 ลักษณะของเหงือกปกติของคนเรา ร้อยละ 73.9 อาการของ
โรคปริทันต์ ร้อยละ 76.1 สาเหตุของโรคเหงือกอักเสบ ร้อยละ 85. และการที่หมอฟันดูดหินน้ำลาย
ที่เกาะตัวฟันออก เป็นการรักษาโรคปริทันต์ร้อยละ 88.3 ทักษะคิดเกี่ยวกับทันตสุขภาพ พบว่า
นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง และมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องในเรื่องการแปรงฟันไม่
ถูกวิธีไม่ทำให้ฟันผุ ร้อยละ 72.9 ฟันผุแล้วรักษาไม่ได้ต้องถอนทิ้งอย่างเดียว ร้อยละ 76.1 การอุด
ถอนฟันนั้นทำให้สมองเสื่อมได้ ร้อยละ 76.1 การดื่มน้ำอัดลมจะช่วยให้ฟันสะอาด ร้อยละ 69.7
ส่วนการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ
ปานกลาง และมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง เช่น ชอบรับประทานอาหารจุบจิบ เช่น ลูกอม ขนมหวาน
ใช้ฟันกัดปากกา ดินสอ ใช้ฟันเปิดฝาขวดน้ำอัดลม นักเรียนชอบดื่มน้ำอัดลม เป็นต้น เมื่อนำมาหา
ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพกับปัญหาทันตสุขภาพ พบว่า มีความสัมพันธ์
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับ
ทันตสุขภาพกับปัญหาทันตสุขภาพ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ

เชื่อมั่น 95 % ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพกับปัญหาทันตสุขภาพ พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

พรลภัส ทองชุม (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทันตสุขภาพกับปัญหาทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ตำบลบางม่วง อำเภอดงแก้วป่า จังหวัดพังงา " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพกับปัญหาทันตสุขภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของนักเรียนและพฤติกรรมทันตสุขภาพกับปัญหาทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 ตำบลบางม่วง อำเภอดงแก้วป่า จังหวัดพังงา จำนวน 156 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และนักเรียนขาดความรู้เรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างของฟันส่วนที่แข็งที่สุด ลักษณะของเหงือกปกติ อาการของโรคปริทันต์ สาเหตุของโรคเหงือกอักเสบ และกำหนดอายุเมื่อฟันแท้ซี่แรกขึ้น ทักษะเกี่ยวกับทันตสุขภาพ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะอยู่ในระดับปานกลาง และมีทักษะที่ไม่ถูกต้องในเรื่อง ฟันจะหลุดเมื่ออายุมากขึ้น ฟันผุแล้วรักษาไม่ได้ต้องถอนทิ้งอย่างเดียว บุคคลที่ตรวจโรคในช่องปากได้ต้องเป็นหมอฟันเท่านั้น การแปรงฟันบางวันไม่มีโทษต่อเหงือกและฟัน ถ้าไม่ปวดฟันก็ไม่จำเป็นต้องไปตรวจฟันกับหมอฟันปีละ 2 ครั้ง การขึ้นของฟันเป็นเรื่องของธรรมชาติ ส่วนการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องได้แก่ การขอรับประทานอาหารจุบจิบเช่น ลูกอม ขนมหวาน การตรวจเหงือกและฟันของตนเอง การบ้วนปากหลังรับประทานอาหารกลางวัน การแปรงฟันที่ถูกต้อง การใช้แปรงสีฟันที่ถูกลักษณะ เมื่อนำมาหาความสัมพันธ์พบว่า เพศของนักเรียน รายได้ของครอบครัว ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาทันตสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ส่วนความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

สุรวุฒิ สุขสวัสดิ์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม ในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร " มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของโปรแกรมทันตสุขภาพที่ประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม ในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สุ่มเลือกนักเรียนตัวอย่างจำนวน 87 คน จากหนึ่งโรงเรียนเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพ ในระยะเวลา 6 สัปดาห์ และสุ่มเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 108 คน จากอีกโรงเรียนหนึ่งเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มด้วย Paired Samples t – test และ Student ' s t – test หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson ' s Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองมีการรับรู้ความรุนแรง การรับรู้โอกาสเสี่ยง ความคาดหวังในความสามารถตนเอง ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ และสภาวะเหงือกอักเสบดีกว่าก่อนทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และพบว่าพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับการรับรู้โอกาสเสี่ยง ความคาดหวังในความสามารถตนเอง ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์นั้นคือโปรแกรมทันตสุขภาพ โดยประยุกต์แนวคิดหลักของทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมมีผลทำให้พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดีขึ้น ดังนั้นจึงควรพิจารณานำโปรแกรมนี้ไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่อยู่นอกเขตกรุงเทพมหานครต่อไป

2. งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

โฮล (Houle,B.A., 1982) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ผลทางด้านพฤติกรรมทันตสุขภาพจากประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านทันตสุขภาพในระยะยาว" (The impact of long – term dental health education on oral hygiene behavior) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจากการใช้หลักสูตรทันตสุขภาพชั้นประถมปีที่ 5 ดำเนินการวิจัยโดยเลือกโรงเรียนประถมศึกษาใน

รัฐโรดไอแลนด์ (Rhode Island) ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตชนบท ดำเนินการแบ่งกลุ่มโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มโรงเรียนที่ 1 เป็นโรงเรียนที่ดำเนินการเรียนการสอนทันตสุขภาพตามหลักสูตร สุขศึกษา ซึ่งบรรจุเนื้อหาทันตสุขภาพเข้าไว้ในหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนโดยทำเป็น หลักสูตร และมีครูประจำชั้น และเจ้าหน้าที่ทันตบุคลากรเป็นผู้สอน กลุ่มโรงเรียนที่ 2 เป็น โรงเรียนที่ไม่มีหลักสูตรทันตสุขภาพอย่างเป็นทางการ การจัดการเรียนการสอนทันตสุขภาพ ดำเนินโดยเจ้าหน้าที่ทันตบุคลากร และกลุ่มโรงเรียนที่ 3 ถูกกำหนดให้เป็นโรงเรียนควบคุมซึ่งไม่มี หลักสูตรทันตสุขภาพและไม่สอนทันตสุขภาพ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ 1 และ 2 จะมีความรู้ดีกว่านักเรียนในกลุ่มที่ 3 และ นักเรียนกลุ่มที่ 1 จะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ทางด้านทันตสุขภาพในระยะยาวดีกว่านักเรียน โรงเรียนกลุ่มที่ 2 และโรงเรียนกลุ่มที่ 3 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าการสอนตามหลักสูตรทาง ทันตสุขภาพที่ออกแบบอย่างดี โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งให้ความรู้ และให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมจะมีผลให้นักเรียนมีการปฏิบัติทักษะได้ดี เพราะการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ทันตสุขภาพ ถ้าจะให้ดำรงอยู่ในระยะยาวจะต้องมีการบังคับให้กระทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่าง จากการสอนที่เน้นการปฏิบัติทักษะเพียงอย่างเดียว จะมีผลทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะ เกิดขึ้นในระยะสั้นเท่านั้น

ลูเป และฟราเซอร์ (Loupe, M.J. and Frazier, P.J., 1983) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ทักษะคติของครูในโรงเรียนต่อโครงการทันตสุขภาพและโครงการทันตกรรมการป้องกัน " (Knowledge and attitudes of school teachers toward oral health programs and preventive dentistry) โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม 3 ครั้ง ในปี ค.ศ. 1973-1981 เพื่อวัด ทักษะคติและความรู้ของครูต่อโครงการดังกล่าวในเรื่องทันตสุขภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ครูยินดีสอนเรื่องทันตสุขภาพในเชิงเนื้อหาวิชาการและ ไม่ค่อยยอมรับในลักษณะเชิงบริหาร การยอมรับของครูต่อบทบาทหน้าที่นี้เริ่มลดลงเนื่องจาก ความจำกัดของงบประมาณและผลการตอบแทนหรือสิ่งจูงใจที่ได้รับ ครูยังมีข้อมูลพื้นฐานยังไม่ ค่อยถูกต้องในเรื่องของอนามัยในช่องปาก ผลกระทบและการใช้ฟลูออไรด์และความรู้ในเรื่อง ทันตกรรมป้องกันของครูไม่ขึ้นกับเวลาหรือการมีส่วนร่วมในโครงการทันตกรรมป้องกัน

แลง, วูดฟอร์ด และฟาจา (Lang, P., Woolfolk, and Faja, 1989) ได้ทำการศึกษา "ความรู้ทันตสุขภาพและทัศนคติของครูประถมศึกษาในรัฐมิชิแกน(ทั้งในเมืองและชนบท)"

(Health knowledge and attitude of elementary school teachers in Michigan) เพื่อศึกษาความรู้ทัศนสุขภาพและทัศนคติของครูประถมศึกษาในรัฐมิชิแกนทั้งในเมืองและชนบท โดยการสำรวจด้วยแบบสอบถาม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงทั้งสองกลุ่มได้ข้อมูลทัศนสุขภาพจากคลินิกทันตแพทย์มากที่สุด รองลงมาเป็นนิตยสารและหนังสือพิมพ์ ครูมีความเห็นว่าการป้องกันฟันผุที่สำคัญที่สุด คือ การดูแลให้มีอนามัยช่องปากสะอาด การจัดลำดับความสำคัญที่ได้ผลอย่างแน่ชัดในการป้องกันโรคฟันผุ ครูจัดลำดับการใส่ฟลูออไรด์ในน้ำประปา และการเคลือบร่องฟันต่ำกว่าการไปพบทันตแพทย์สม่ำเสมอและการบริโภคของหวาน ส่วนการจัดลำดับวิธีที่ได้ผลที่สุดในการใช้ฟลูออไรด์แก่เด็ก ครูในเมืองให้การใส่ฟลูออไรด์ในน้ำประปาเป็นอันดับแรก ครูชนบทจะใช้วิธีนี้เป็นอันดับที่ 3 ข้อมูลที่ได้แสดงว่าความรู้ของครูเกี่ยวกับทัศนสุขภาพยังเข้าใจบางอย่างไม่ถูกต้อง

คลีเอตัน โจนส์ และคณะ (Cleaton-Jones, P., et al., 1994) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ความสัมพันธ์ของโรคฟันผุกับปัจจัยทางสังคม ของนักเรียนที่มีอายุ 12 ปี ในอัฟริกาใต้ " (Dental caries and social factors in 12 – year-old South African children) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของโรคฟันผุและดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อต้าน (DMFS) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเผ่าอินเดียนแดงที่มีอายุ 12 ปี จำนวน 414 คน และนักเรียนขาวผิวขาว จำนวน 401 คน ที่อาศัยอยู่ในเขตชานเมืองซึ่งมีการผสมฟลูออไรด์ในน้ำดื่ม โดยใช้เกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก (WHO) ในปริมาณเท่ากันคือ 0.21 – 0.33 ส่วนในล้านส่วน (ppm.) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย ระดับการศึกษา รายได้ครอบครัวที่อยู่อาศัย และอาชีพของบิดามารดา

ผลการวิจัยพบว่า เด็กเผ่าอินเดียนแดงจะมีความสัมพันธ์ระหว่างความชุกของฟันผุกับโรคฟันผุน้อยกว่าเด็กเผ่าผิวขาวคือคิดเป็นร้อยละ 30 และ ร้อยละ 40 ตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อต้านในเด็กอินเดียนแดงและเด็กผิวขาวเท่ากับ 3.65 (3.98) และ 2.66 (3.49) ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ในเด็กผิวขาว พบว่า ปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับโรคฟันผุ ได้แก่ รายได้ครอบครัว และอัตราส่วนของห้องเรียนต่อคน แต่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเด็กอินเดียนแดง และเมื่อวิเคราะห์สมการถดถอย พบว่า เชื้อชาติ เพศ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับโรคฟันผุ

ซุนนาร์ และคณะ (Szpunar, S.M., et al., 1995) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " ความเสี่ยงของโรคฟันผุกับการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาล ในเด็กนักเรียนที่มีฟันผุ " (Sugar consumption and caries risk in schoolchildren with low caries experience) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเสี่ยงของโรคฟันผุจากการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาล ในนักเรียนที่มีฟันผุ โดยวัดความแตกต่างจากอุบัติการณ์อัตราเพิ่มของดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อด้าน และรอยหลุมร่องฟันของดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อด้าน (pit- and-fissure DMFS) กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนอายุ 11 – 15 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทที่ไม่มีการเสริมฟลูออไรด์ ของรัฐมิชิแกน สหรัฐอเมริกา จำนวน 429 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร การตรวจฟัน และใช้แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้ฟลูออไรด์ การใช้บริการทางทันตกรรม และประวัติครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีคะแนนรวมในการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลเพิ่มขึ้นจะทำให้มีฟันผุเพิ่มขึ้น ส่วนอัตราเพิ่มของดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อด้านกับความถี่ของการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลสูงไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ แต่พบว่าการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลเพิ่มขึ้น 5 กรัมต่อมื้อจะมีความสัมพันธ์กับฟันผุคือมีโอกาสทำให้ฟันผุเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 และยังพบว่านักเรียนที่มีการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า (1 SD) 2 ครั้งจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุได้มากกว่า นักเรียนที่มีการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า (1 SD)

อัมสตัดส์ซ์ และ โรเซอ์ (Amstutz,R.D.and Rozier,R.G., 1995) ได้ทำการศึกษาเรื่อง " เครื่องชี้วัดความเสี่ยงชุมชนของโรคฟันผุ ในเด็กวัยเรียนกรณีศึกษาด้านนิเวศวิทยา " (Community risk indicators for dental caries in schoolchildren : an ecology) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อหาความชุกของโรคฟันผุ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่าง ๆ ในชุมชนขนาดใหญ่ เพื่อระบุเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงในชุมชน (CRI) กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนในห้องเรียนต่าง ๆ จำนวน 172 ห้อง เป็นนักเรียนเกรด 6 จำนวน 3,400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความสัมพันธ์ระหว่างความชุกของโรคฟันผุ ของนักเรียนเกรด 3 หากจากค่าเฉลี่ยของดัชนีฟันผุ อุดต่อด้านในฟันน้ำนม (dfs) และดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อด้านในฟันถาวร (DMFS) ส่วนนักเรียนเกรด 4 – 6 หากจากค่าเฉลี่ยของดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อด้านในฟันถาวร (DMFS) กับปัจจัยด้านลักษณะทางสังคม สิ่งแวดล้อม ระบบสุขภาพ และปัจจัยอื่นๆ โดยใช้สถิติวิเคราะห์แบบ univariate and bivariate และสถิติการถดถอยแบบ WLS multivariate regression

ผลการวิจัยพบว่า ในนักเรียนเกรด 3 จำนวน 108 คน พบว่า ปัจจัยด้านความหนาแน่นของประชากร การศึกษาของบิดามารดา และถิ่นที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์ทางลบ

กับโรคฟันผุ ส่วนอายุ ค่ารักษาพยาบาลทางการแพทย์และทางทันตกรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับโรคฟันผุ สำหรับนักเรียนเกรด 4 – 6 จำนวน 64 คน พบว่า อายุ และอัตราส่วนของดัชนีฟันผุต่ออัตราฟันผุ อุดต่อด้าน (fs : dfs ratio) มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุ ส่วนความหนาแน่นของประชากร อัตราประชากรต่อทันตแพทย์ และจำนวนปีที่ได้รับฟลูออไรด์ตามธรรมชาติมีความสัมพันธ์ทางลบกับโรคฟันผุ เมื่อเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงของชุมชน (CRI) ในนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า นักเรียนเกรด 3 มีความชุกของโรคฟันผุต่ำกว่านักเรียนเกรด 4 – 6 คือคิดเป็นร้อยละ 31 และร้อยละ 51 ตามลำดับ

สัทนานธาน และคณะ (Sathananthan, K., et al., 1996) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ การศึกษาความสัมพันธ์ของโรคฟันผุ ระดับฟลูออไรด์ และสุขปฏิบัติอนามัยในช่องปากของนักเรียนในเมืองมาเตเบเลแลนด์ใต้ ประเทศซิมบับเว ” (Dental caries, fluoride levels and oral hygiene practices of school children in Matebeleland South, Zimbabwe) มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ของโรคฟันผุ ระดับฟลูออไรด์ และสุขปฏิบัติอนามัยในช่องปากของนักเรียนในเมืองมาเตเบเลแลนด์ใต้ ประเทศซิมบับเว กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนในเมืองมาเตเบเลแลนด์ใต้ ประเทศซิมบับเวที่มีอายุ 5 - 6 ปี จำนวน 1386 คน และ 12 ปี จำนวน 1326 คน เก็บข้อมูลโดยการตรวจหาฟันผุ และการสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติทางอนามัยในช่องปากและการเสริมฟลูออไรด์ในน้ำดื่มของโรงเรียนในอัตรา 0.05 – 2.5 ส่วนในล้านส่วน (ppm.)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนอายุ 5 – 6 ปี มีผลให้เกิดฟันผุ คิดเป็นร้อยละ 25.2 และมีคะแนนเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุดต่อซี่ เท่ากับ 0.6 ในขณะที่กลุ่มนักเรียนอายุ 12 ปี มีฟันผุและคะแนนค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุดต่อซี่ เท่ากับ 0.3 สำหรับกลุ่มที่มีอายุทั้งสองกลุ่มถ้าดื่มน้ำที่มีระดับฟลูออไรด์ในระดับต่ำคือน้อยกว่า 0.8 ส่วนในล้านส่วน (ppm.) พบว่า มีความสัมพันธ์สูงกับความชุกของโรคฟันผุ (กลุ่มอายุ 5 – 6 ปี : OR 2.47 , กลุ่มอายุ 12 ปี : OR 2.09) นอกจากนี้ การปฏิบัติเกี่ยวกับอนามัยในช่องปาก พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ใช้ไหมขัดฟัน และยังพบว่าผู้ที่ใช้แปรงสีฟันและยาสีฟันมีรอยผุน้อยกว่าผู้ที่ใช้ไหมขัดฟัน

มาเชค (Macek, M.D., 1998) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ ความสัมพันธ์ทางสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม กับความชุกของโรคฟันผุและฟันตกกระของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาเมืองเจนเนซซี รัฐมิชิแกน ” (The relationship of socioeconomic status to the prevalence of dental caries and fluorosis in the elementary schoolchildren of Genesee County,

Michigan) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับความชุกและความรุนแรงของโรคฟันผุ และความชุกฟันตกกระ โดยได้ทำการเก็บข้อมูลจากโครงการอนามัยในช่องปากเมืองเจนเนซซี (the Genesee County Oral Health Project) กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนประถมศึกษาระดับ 1 – 4 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 ทำการเก็บข้อมูลจากการตรวจสุขภาพในช่องปาก และกลุ่มที่ 2 ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ส่วนตัวแปรร่วมที่ทำการศึกษาได้แก่การเข้าถึงของการดูแลสุขภาพ ลักษณะประชากร พฤติกรรมทางทันตสุขภาพ ความรู้ด้านทันตสุขภาพ ปัจจัยด้านทันตสุขภาพ และปัจจัยอื่น ๆ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SAS และ SUDAAN และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยสถิติ bivariate และ multivariate

ผลการวิจัยพบว่า สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์ผกผันกับความชุกและความรุนแรงของโรคฟันผุ และมีความสัมพันธ์ทางตรงกับความชุกของฟันตกกระ และยังพบว่า ปัจจัยทางสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอาชีพ ระดับการศึกษา การประกันสุขภาพด้านการรักษาโรค แหล่งที่อยู่อาศัย รายได้ครอบครัว ส่วนในด้านการประกันสุขภาพทางทันตกรรม และการได้รับสิทธิในการลดหย่อนค่าอาหารกลางวันไม่มีความสัมพันธ์ฟันผุและฟันตกกระ นอกจากนี้ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุ และฟันตกกระได้แก่ องค์ประกอบดัชนีฟันผุต่อต้านในฟันน้ำนมและฟันถาวร (DS + ds) ดัชนีฟันผุต่อต้านในฟันน้ำนมและฟันถาวร (FS+fs) ดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อต้านในฟันถาวรและดัชนีฟันผุ อุดต่อต้านในฟันน้ำนม (DMFS+dfs) ความชุกของโรคฟันผุและฟันตกกระ ระดับความรุนแรงของโรคฟันผุและฟันตกกระ (ความรุนแรงระดับ 1, 2) ส่วนปัจจัยทางอื่น ๆ ได้แก่การดูแลสุขภาพในช่องปาก และความรู้ทางทันตสุขภาพมีผลทำให้เกิดฟันผุและฟันตกกระได้

แซมปาไอโอ และคณะ (Sampaio, F.C., et al., 2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ ความสัมพันธ์ของโรคฟันผุกับการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาล ของเด็กนักเรียนเขตชนบทที่มีระดับฟลูออไรด์ในน้ำแตกต่างกัน เมืองพาราไอบา ประเทศบราซิล ” (Dental caries and sugar intake of children from rural areas with different water fluoride levels in Paraiba, Brazil) มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความชุกของโรคฟันผุในเด็กอายุ 12 ปี ที่อาศัยอยู่ในชนบทเมืองพาราไอบา ประเทศบราซิล โดยศึกษาหาความสัมพันธ์ของอนามัยในช่องปากและการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลกับระดับฟลูออไรด์ที่มีระดับต่ำและปานกลาง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนจาก 12 หมู่บ้าน จำนวน 194 คน ทำการแบ่งกลุ่มตามระดับฟลูออไรด์ในน้ำดื่มแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มที่มี

ระดับฟลูออไรด์ที่มีระดับต่ำ (LF < 0.2 ส่วนในล้านส่วน (ppm.) จำนวน 96 คน 2. กลุ่มที่มีระดับฟลูออไรด์ที่มีระดับต่ำปานกลาง (MF < 0.7 – 1.0 ส่วนในล้านส่วน (ppm.) จำนวน 98 คน และใช้เกณฑ์ของดัชนีฟันผุและอนามัยในช่องปากขององค์การอนามัยโลก (OHI-S) และสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาล เมื่อครบ 2 ปี ทำการสุ่มตัวอย่างนักเรียนกลุ่มที่มีระดับฟลูออไรด์ที่มีระดับต่ำ มาตรวจซ้ำ จำนวน 23 คน

ผลการวิจัยพบว่า ดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อซี่ (DMFT) ของนักเรียนกลุ่มที่มีระดับฟลูออไรด์ที่มีระดับต่ำ และกลุ่มที่มีระดับฟลูออไรด์ที่มีระดับต่ำปานกลางมีค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) เท่ากับ 3.9(3.7) และ 2.5 (2.1) ตามลำดับ และดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อซี่ (DMFS) มีค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) เท่ากับ 9.2 (10.6) และ 5.4 (5.7) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อซี่ (DMFT) และดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อซี่ (DMFS) จำแนกตามระดับฟลูออไรด์ในน้ำดื่ม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ส่วนอัตราเพิ่มของฟันผุเฉลี่ยในกลุ่มที่สุ่มมาเท่ากับ 1.5 ซี่ / คน / ปี ในส่วนของการบริโภคอาหารที่มีน้ำตาลพบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับระดับฟลูออไรด์ทั้ง 2 กลุ่ม ($p > .05$) และจากการวิเคราะห์สถิติถดถอยระดับฟลูออไรด์ในน้ำ พบว่า การใช้ยาสีฟันที่มีฟลูออไรด์และดัชนีอนามัยในช่องปาก มีความสัมพันธ์กับดัชนีฟันผุ ถอน อุดต่อซี่ (DMFS, $R^2 = 0.08, p \leq .05$)

ฮิวเซน และคณะ (Hausen, H., et al., 2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ ศึกษาการควบคุมโรคฟันผุด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีที่มีความเสี่ยงสูง ” (Application of the high – risk strategy to control dental caries) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมส่วนบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคฟันผุ เก็บข้อมูลโดยการตรวจทางคลินิกและทดสอบปฏิกิริยาในช่องปากเพื่อประเมินความเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนที่มีอายุ 12 ปี จำนวน 1,465 คน และทำการทดลองโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่กลุ่มหนึ่ง (HRI) คือกลุ่มที่ใช้วิธีการให้คำปรึกษา ชูดหินปูน อมฟลูออไรด์ F- varnish application ใช้น้ำยาบ้วนปากคลอเฮกซีดีน และกลุ่มสอง (HRB) คือกลุ่มที่ใช้วิธีการให้คำปรึกษา และ F- varnish application 1 ครั้ง ต่อ ปี หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคฟันผุต่ำ (กลุ่ม LRB) และกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นโรคฟันผุสูง (กลุ่ม HRB) ที่มาตรวจตามนัดเป็นเวลา 3 ปี ได้นักเรียนที่จะศึกษาจากกลุ่ม LRB จำนวน 216 คน กลุ่ม HRI จำนวน 199 คน และกลุ่ม HRB จำนวน 174 คน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่ม LRB, กลุ่ม HRI และกลุ่ม HRB มีดัชนีอัตราเพิ่มของค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด ต่อด้านเท่ากับ 2.0(2.4), 4.4(4.7) และ 5.1(5.0) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม LRB และกลุ่ม HRB พบว่า ดัชนีอัตราเพิ่มของค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด ต่อด้านสามารถประเมินความเสี่ยงของการเกิดโรคฟันผุได้ และพบว่านักเรียนในกลุ่ม LRB มีฟันผุเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 ซี่ คิดเป็นร้อยละ 63 นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้วิธีการที่ต่างกันระหว่างกลุ่ม HRI และกลุ่ม HRB สามารถป้องกันฟันผุได้ไม่แตกต่างกัน

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อภาวะทันตสุขภาพและโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สามารถสรุปได้ดังนี้

นักเรียนในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพไม่ถูกต้อง นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนชาย และนักเรียนในเขตเทศบาลกับนักเรียนนอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาลมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพไม่แตกต่างกัน ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ การใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน พี่น้อง มีผลต่อความรู้ทันตสุขภาพในด้านบวกและนักเรียนที่มีบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา มีความรู้ และปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพดีกว่านักเรียนที่มีบิดามารดาไม่ได้เรียนหนังสือ อาชีพของบิดามารดาที่เป็นข้าราชการมีผลต่อความรู้ของนักเรียนในด้านบวกมากกว่าบิดามารดาอาชีพรับจ้าง การสอนทันตสุขศึกษาทำให้นักเรียนมีความรู้ด้านทันตสุขภาพดีขึ้น แต่ครุมีความรู้พื้นฐานด้านทันตสุขภาพยังไม่ค่อยถูกต้อง

สำหรับด้านทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพ พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ดี และมีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง

การปฏิบัติทางด้านทันตสุขภาพ นักเรียนประถมศึกษา มีการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี โดยนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีการปฏิบัติเกี่ยวกับ

ทันตสุขภาพที่แตกต่างกัน อาชีพ และการศึกษาของบิดามารดา รายได้ของครอบครัวที่สูงมีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียน นักเรียนที่มีความถี่ของการบริโภคอาหารว่างสูงและมีการปฏิบัติการแปรงฟันต่ำจะมีผลทำให้เป็นโรคฟันผุสูงกว่าเด็กนักเรียนที่มีความถี่ของการบริโภคอาหารว่างต่ำและคะแนนการแปรงฟันสูง

การจัดการเรียนการสอนทันตสุขภาพและการดำเนินโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนสามารถลดอัตราการเกิดโรคในช่องปากลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง จะทำให้การจัดดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดอบรมครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนทันตสุขภาพในโรงเรียน จะมีผลต่อการมีทันตสุขภาพที่สมบูรณ์ของนักเรียน เพราะครูเป็นผู้ซึ่งใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และในการดำเนินงานส่งเสริมทันตสุขภาพในโรงเรียนโดยครูหรือ ทันตบุคลากรไม่มีความแตกต่างกัน

จากการสรุปผลการวิจัยดังกล่าวจะพบว่าได้เคยมีผู้ทำการศึกษาความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเกี่ยวกับทันตสุขภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาไว้บ้างแล้ว แต่ไม่เคยปรากฏว่ามีผู้ใดทำการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ของนักเรียนประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครมาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนทันตสุขภาพศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพของนักเรียนประถมศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

